

Vergaderjaar 2023–2024

31 125

Defensie Industrie Strategie

Nr. 131

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 mei 2024

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zet zich samen met het Ministerie van Defensie in voor een hoogwaardige Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB). Om goed inzicht te krijgen hoe de NLDTIB is opgebouwd, laat EZK tweejaarlijks een onderzoek uitvoeren naar de omvang, structuur en kennis van de NLDTIB.

Het Ministerie van EZK heeft de opdracht verleend aan het onderzoeksbureau Berenschot. Het onderzoek is in februari en maart van dit jaar uitgevoerd en bevat de cijfers over de periode 2022 tot en met 2023. Aangezien we leven in een ander tijdsgewricht dan ten tijden van het vorig onderzoek¹ uitgevoerd in 2019 tot en met 2021 (opgeleverd in 2022) zijn er relevante onderwerpen aan toegevoegd. Het betreft de groeiverwachtingen, opschalingsmogelijkheden en in welke mate financiering een knelpunt vormt voor de bedrijven binnen de NLDTIB.

Het onderzoek wijst uit dat de totale defensie- en veiligheid gerelateerde omzet van de NLDTIB-bedrijven sterk is gestegen: van € 4,7 miljard in 2021 naar € 7,7 miljard in 2023, een stijging van 62%. Daarnaast neemt het aandeel defensie- en veiligheidsgerelateerde omzet in de totale omzet van bedrijven eveneens toe. Gemiddeld is 15% van de omzet van deze bedrijven defensie- en veiligheidsgerelateerd ten opzichte van de 11% in 2021, wat betekent dat deze bedrijven relatief meer voor defensie zijn gaan doen.

Kenmerkend voor de sector is dat het een technologisch en hoog kennisintensief gehalte heeft. Over alle deelgebieden in de defensie- en veiligheidssector heen investeren de NLDTIB bedrijven 11% van de omzet in onderzoek en ontwikkeling. Als men dit vergelijkt met het gemiddelde

¹ Het rapport «De Nederlandse defensie- en veiligheidsgerelateerde technologische industriële basis» (NL DTIB) 2022 (bijlage bij Kamerstuk 31 125, nr. 121).

van de Nederlandse industrie (6,7%), dan kan men stellen dat deze sector vooroploopt met het investeren in innovatie. Naast een sterke focus op onderzoek en ontwikkeling, is de NLDTIB ook sterk exportgericht. Het rapport laat zien dat 43% van de omzet voortkomt uit exportgerelateerde orders, met name naar West-Europa en de Verenigde Staten.

Gezien de noodzaak om snel op te schalen om aan de groeiende vraag van Defensie en aan buitenlandse partijen te voldoen, dient de NLDTIB zijn productie(lijnen) daarvoor te vermeerderen. De Taskforce Productiezeekerheid zet zich in om de eigen productie- en leveringszekerheid te waarborgen en op te schalen. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat het noodzakelijk is om de groeiverwachtingen en opschalingsmogelijkheden van de NLDTIB mee te nemen in dit onderzoek. Daaruit blijkt dat in 2024 ruim 70% omzetgroei wordt verwacht, dit is aanzienlijk meer dan de verwachting die men had in 2022 (55%). Deze groeiverwachting wordt met name waargenomen bij de grotere bedrijven (>500 werknemers). Deze stijging zet zich ook door als het gaat om opschaling. Het rapport beschrijft dat de verwachte opschaling in 2024 met 20% zal toenemen en dat dit zelfs kan oplopen tot maximaal 60%. Met name Nederlandse bedrijven die zich bezighouden met halffabrikaten, raffinage-activiteiten, onderdelenproductie en kennisinstellingen zien meer opschalingsmogelijkheden.

Om de nodige opschaling te realiseren en om nieuwe innovatieve toepassingen te ontwikkelen, is financiering randvoorwaardelijk. Het onderzoek van Berenschot heeft daarom ook gekeken naar de vorm en mate van het aantrekken van financiering en in het verlengde daarvan welke knelpunten er worden geïdentificeerd.

Uit het onderzoek blijkt dat 75% van de bedrijven geen financiering heeft aangetrokken. Het overgrote deel van deze bedrijven geeft aan geen financieringsbehoefte te hebben gehad.

Van de bedrijven die wél een financieringsbehoefte hadden, geeft 36% aan dat zij financieringsuitdagingen hebben ervaren. Van de totale populatie geeft 7% aan niet in staat te zijn om financiering aan te trekken. Van de groep die uitdagingen ervaart, geeft bovendien 17% aan dat zij uitsluiting van financiering voor defensiegerelateerde activiteiten ervaart. Daarvoor zijn diverse oorzaken in het onderzoek geïdentificeerd, waarvan een gebrek aan lange termijn zekerheid van terugbetaling van investeringen en uitsluiting op basis van de wijze waarop invulling gegeven wordt aan ESG-criteria het vaakst door respondenten worden genoemd.

De groep die financieringsuitdagingen ervaart, is een substantiële groep binnen de defensie-industrie die financiering wil aanvragen. Gezien de bijzondere kenmerken en positie van de defensiesector, moet worden verkend of een gerichte oplossing nodig is om deze groep te ondersteunen zodat de Nederlandse defensie-industrie bij kan dragen aan de ontwikkeling en opschaling van militaire goederen. De ministeries van EZK, Financiën en Defensie zijn in gesprek met diverse banken, pensioenfondsen en andere financiële instellingen over manieren waarop we de financiering van en de investeringen in de defensiesector kunnen verbeteren. In juni 2024 zal uw Kamer worden geïnformeerd over de knelpunten voor financiering van defensie gerelateerde bedrijven en de maatregelen die deze financiering kunnen versterken.

Bijgaand ontvangt uw Kamer het rapport waarin de resultaten van het periodiek onderzoek zijn verwerkt.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens